

**Návrh
znaku a vlajky**

pro obec

HODONICE

autor:
Mgr. Jan Tejkal
HERALDICKÁ TVORBA, Záblatská 23/25, 713 00 Ostrava-Heřmanice
tel.602953832
e-pošta: j.tejkal@volny.cz

Tvorba nových obecních (městských) symbolů:

Podle platné právní úpravy mohou obce a města disponovat vlastními obecními (městskými) symboly, to znamená znakem a vlajkou (praporem). Pokud obec (městys, město) nemá historický, řádně udělený, či tzv. vydržený znak či vlajku, má právo požádat prostřednictvím Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Předsedu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky o udělení symbolu (resp. symbolů).

Při vytváření nových obecních symbolů je přitom nutno dbát především více či méně pevně stanovených zásad heraldické a vexilologické disciplíny a dále respektovat těsný významový vztah znaku a vlajky obce k lokalitě, jíž mají reprezentovat.

Existuje několik základních tématických okruhů, jimiž se tvorba nového znaku a vlajky může inspirovat. V prvé řadě se jedná o vytvoření tzv. mluvícího znamení, jehož předností je transparentnost a široká srozumitelnost symbolů, nebo o navázání na historické pečetní či razítkové symboly obce, které do značné míry stanoví obsah nových symbolů a jež je vhodné zejména proto, že zachovává kontinuitu původních předheraldických a nových heraldických a vexilologických symbolů obce.

Nelze-li adekvátně aplikovat princip mluvícího znamení, nebo není-li možno nalézt otisk pečeti či razítka, případně je-li pečetní obraz nevhodný - například vzhledem k jeho heraldicky neúnosné složitosti - k přepisu do znaku a vlajky obce, připadá v úvahu alternativní komplex námětových regionů - například symbolické vyjádření místního světa jakožto patrona obce, odkaz na význačné události nebo pověsti a mýty v dějinách obce, připomenutí erbovních motivů někdejších feudálních majitelů obce či příslušného panství, poukaz na specifické historické či současné řemeslné a jiné pracovní aktivity obyvatel obce, nebo vykreslení určitého relevantního přírodního motivu krajiny, do níž je obec zasazena, atd.atp..

Vlajka (prapor) obce nebo města by měla odpovídat podobě či symbolice obecního (městského) znaku.

Jednou z možností, jíž naplňují (a zejména v minulosti naplňovaly) především městské lokality a lokality s historickými právy města či městečka, je geometricky koncipovaná vlajka ve formě kombinace horizontálních či vertikálních pruhů a případně dalších geometrických obrazců, barevně odvozených z tinktur (tj. barev a kovů) znaku, doplněných fakultativně o některé relevantní znakové figury pro zdůraznění neopakovatelnosti každé vlajky.

Často - a zejména u lokalit bez městského statutu, kde vzniká vlajka současně se znakem – se přistupuje rovněž k tzv. opakování znaku, což znamená, že vlajka obce má stejnou či velmi podobnou figurální kompozici jako obecní znak.

Znak obce Hodonice:

PEČETI A RAZÍTKA OBCE:

V literatuře se objevují zmínky o dvou pečetích a dvou razítkách obce Hodonice:

V práci Brunona Kaukala „Die Wappen und Siegel der südmährischen Gemeinden in den Heimatkreisen Neubistritz, Zlabings, Nikolsburg und Znaim“ z roku 1992 se uvádějí tato pečetní a razítková znamení obce:

1. Pečeť menšího dílu vsi patřícího k panství Hradiště sv.Hypolita z poloviny 18.století s obrazem koně ve skoku.
2. Pečeť větší části vesnice náležející k panství kláštera klarisek ve Znojmě z poloviny 18.století s obrazem radlice, vinařského nože a květů.
3. Pečeť obecního úřadu Hodonice užívaná od poloviny 19.století do období počátků první československé republiky s obrazem vinného hroznu se dvěma listy.
4. Razítko obce užívané v první polovině minulého století s obrazem pluhu.

Ve Vlastivědě moravské z roku 1904, v díle Františka Václava Peřinky pojednávajícím o znojemském okrese, se nachází pouze stručná zmínka o pečetí obecního úřadu Hodonice: „*Znaky v pečetech vesnic: h r o z n y mají: Havraníky, Hodonice ...*“

V publikaci Miluše Mitregové „Historie Hodonic“ z roku 2009 se připomínají pečeť s vinným hrozem a razítko s pluhem v souvislosti s popisem zemědělské povahy obce.

V Moravském zemském archivu v Brně je doložena druhá z výše uvedených pečetí, jejíž otisk ukazuje, že - kromě radlice, vinařského nože a květů – pečetní pole obsahuje také vinný hrozen s úponky a listy, přičemž radlice je umístěna uprostřed, vinařský nůž heraldicky vpravo (tj. z pohledu pozorovatele vlevo), vinný hrozen heraldicky vlevo a tři šestilisté květy do oblouku v horní části pečetního pole.

Symbolika všech popsaných znamení je zcela zřejmá: Jedná se o vyjádření zemědělského charakteru obce s důrazem na tradici vinařství a polního hospodářství.

NÁVRH ZNAKU OBCE:

Návrh znaku obce se člení do osmi variant:

Všechny varianty návrhu znaku obsahují obecnou (tj. z reality převzatou a heraldicky adekvátně graficky stylizovanou) figuru vinného hroznu, která se objevuje jak na jedné ze starších pečetí před ustavením obce, tak na mladší pečetí z období po konstituci obecního zřízení v polovině 19.století, a která tedy představuje nejdéle užívaný symbol obce.

Vzhledem ke skutečnosti, že se figura vinného hroznu (stejně jako vinných listů nebo vinařského nože) již objevuje v celé řadě znaků obcí jihomoravského regionu, počítají jednotlivé varianty návrhu znaku s její reflexí v takové podobě, aby byla zajištěna originalita a tím tedy nezaměnitelnost nově konstituovaného znaku Hodonic se znaky jiných jihomoravských obcí s vinařskou tradicí.

Varianty 1 a 2 tak odtud doplňují obecnou figuru vinného hroznu se dvěma listy heraldickou (tj. geometrickým dělením štítu konstituovanou) figurou klínu, přičemž tato figura má svým tvarem představovat heraldicky adekvátně zestručněné, schématické vyjádření figury radlice ze staré pečetě či figury pluhu z razítka obce. Motivací schematizace figur radlice a pluhu je přitom jednak jejich frekventovaný výskyt ve stávajících znacích moravských obcí a v případě pluhu také jeho složitost.

Varianty 3, 4, 5 a 6 počítají s jiným způsobem odlišení figury vinného hroznu od stejných figur jiných obecních znaků, když namísto dvou vinných listů v přirozeném zobrazení provází figuru vinného hroznu figura tzv. řeckého kříže (jak se heraldickou terminologií označuje kříž se stejně dlouhými rameny), jehož břevno (tj. vodorovná ramena) je zakončeno vinnými listy.

Spojením vinných listů s motivem kříže lze dosáhnout jednoduchého a přitom výstižného vyjádření skutečnosti, že nejdelší úsek dějin obce je spjat s její vazbou k církevním panstvím, konkrétně k panství znojemského kláštera klarisek a k hradištskému panství rytířů křížovníků s červenou hvězdou.

Současně znamení kříže připomíná také historickou dominantu obce, kostel sv.Jakuba Většího (Staršího), nad jehož vstupním portálem se rytířský znak objevuje.

Figura kříže – tentokrát přímo osmihrotého – se objevuje se stejným významem také ve variantách 7 a 8, kde je pečetní figura radlice zastoupena nikoliv klínem, ale zkráceným hrotem, a kde je figura vinného hroznu zdvojena, když počet hroznů vystihuje jednak počet historických znamení vesnice, na nichž se hrozen objevuje, a jednak počet historických dílů vsi náležejících pod správu dvou církevních entit.

Počet dvou historických dílů vsi je vyjádřen také v dalších variantách jinými prostředky – například ve variantě 6 se jedná o polcení štítu na dvě stejně velká pole a v dalších variantách vyjadřuje tuto skutečnost počet dvou vinných listů.

Barevné řešení návrhu znaku obce:

Při realizaci návrhu znaku lze postupovat tak, že se jednotlivé varianty návrhu znaku od sebe liší kromě kompozičního řešení také v barevném provedení.

Pokud jde o zvolení barev znaku v obecné rovině, existuje v heraldickém tvarosloví pravidlo o nemožnosti pokládání barvy na barvu a kovu na kov.

V klasické komunální heraldice českých zemí hovoříme o šesti základních tinkturách, k nimž posléze přibýly další doplňkové tinktury, kupříkladu tzv. přirozené barvy. Dvě z oněch základních tinktur jsou tzv. kovy - zlatá neboli žlutá a stříbrná neboli bílá, zatímco ostatní - červená, modrá, zelená a černá - patří do kategorie barev.

Je tedy možno volit buď kovový štít (resp. kovové pole štítu) a barevné figury, či opačně barevný štít (resp. barevné pole štítu) a figury kovové. V obou případech je přitom vhodné zachovat co nejmenší možný počet tinktur.

U návrhu znaku pro obec Hodonice lze pak - při zachování popsaného pravidla - uvažovat o následujících barevných kombinacích s těmito významy:

- stříbrná, modrá = heraldická reflexe barvy vody = poloha vsi u řeky Dyje, prameny,
 - zlatá, modrá = heraldická reflexe barvy vinného hroznu,
 - zelená = heraldická reflexe barvy vinných listů, obecně symbol zemědělství a venkovské krajiny,
 - červená = barva kříže řádů křížovníků s červenou hvězdou,
 - stříbrná + červená + modrá = tinktury šachování moravské orlice a barva znaku Moravy = historická moravská zemská příslušnost obce.
-

Blason neboli popis variant návrhu znaku obce:

Varianta 1:

„V modrém štítě stříbrný klín, v něm modrý vinný hrozen se dvěma zelenými listy.“

Varianta 2:

„V zeleném štítě stříbrný klín, v něm modrý vinný hrozen se dvěma zelenými listy.“

Varianta 3:

„V modrém štítě stříbrný klín, v něm z modrého vinného hroznu vyrůstající červený řecký kříž s břevnem zakončeným vinnými listy.“

Varianta 4:

„V zeleném štítě z vinného hroznu vyrůstající řecký kříž s břevnem zakončeným vinnými listy, obojí zlaté.“

Varianta 5:

„Ve stříbrném štítě z modrého vinného hroznu vyrůstající červený řecký kříž s břevnem zakončeným vinnými listy.“

Varianta 6:

„Ve stříbrno-modře polceném štítě z vinného hroznu vyrůstající řecký kříž s břevnem zakončeným vinnými listy, obojí opačných barev.“

Varianta 7:

„V zeleném štítě dva zlaté vinné hrozny nad sníženým stříbrným hrotem s červeným osmihrotým křížem.“

Varianta 8:

„V modrém štítě dva stříbrné vinné hrozny nad sníženým stříbrným hrotem s červeným osmihrotým křížem.“

Vlajka obce Hodonice:

Při tvorbě návrhu obecní vlajky platí, že námět nebo podoba vlajky musí korespondovat s figurálním obsahem či podobou návrhu znaku. Tuto zásadu lze realizovat ve třech základních intencích:

I-Přistoupením k tzv. opakování znaku (ať již k tzv. doslovnému či tzv. částečnému opakování znaku), což znamená, že se v listu vlajky objeví zcela totožné figury ve stejné či obdobné kompozici jako ve znakovém štítu.

II-Zjednodušením znakových figur do geometrické kombinace pruhů s totožnými barvami.

III-Vzhledem ke konkrétnímu případu vyváženou kombinací postupů I. a II..

V případě variant návrhu vlajky pro obec Hodonice se přitom ukazuje jako vhodné postupovat takto:

-varianty 1-3 a 7-8 = opakování znakové figurální kompozice,

-varianty 4-5 = opakování znakových figur doplněné o krajní svislé pruhy v barvách znakových figur,

-varianta 6 = opakování znakové figurální kompozice posunuté směrem k žerdi.

Popis variant návrhu vlajky obce:

Varianta 1:

„Modrý list s bílým klínem vycházejícím z horního okraje a s vrcholem na dolním okraji. V klínu modrý vinný hrozen se dvěma zelenými listy. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 2:

„Zelený list s bílým klínem vycházejícím z horního okraje a s vrcholem na dolním okraji. V klínu modrý vinný hrozen se dvěma zelenými listy. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 3:

„Modrý list s bílým klínem vycházejícím z horního okraje a s vrcholem na dolním okraji. V klínu z modrého vinného hroznu vyrůstající červený řecký kříž s břevnem zakončeným vinnými listy. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 4:

„List tvoří tři vodorovné pruhy, žlutý, zelený a žlutý, v poměru 1:2:1. V zeleném pruhu z vinného hroznu vyrůstající řecký kříž s břevnem zakončeným vinnými listy, vše žluté. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 5:

„List tvoří tři vodorovné pruhy, modrý, bílý a červený, v poměru 1:2:1. V bílém pruhu z modrého vinného hroznu vyrůstající červený řecký kříž s břevnem zakončeným vinnými listy. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 6:

„Modrý list s bílým třetinovým žerďovým pruhem. Na dělicí lince z vinného hroznu vyrůstající řecký kříž s břevnem zakončeným vinnými listy, obojí opačných barev. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 7:

„Zelený list s bílým klínem vycházejícím z dolního okraje a s vrcholem ve čtvrtině šířky listu. V listu u žerďového a vlajícího okraje dva žluté vinné hrozny. V klínu červený osmihrotý kříž. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Varianta 8:

„Modrý list s bílým klínem vycházejícím z dolního okraje a s vrcholem ve čtvrtině šířky listu. V listu u žerďového a vlajícího okraje dva bílé vinné hrozny. V klínu červený osmihrotý kříž. Poměr šířky k délce je 2:3.“

Vyjádření člena Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky:

K variantám návrhu znaku a vlajky obce je přiloženo vyjádření PhDr. Ivana Štarhy z Moravského zemského archivu v Brně, člena expertní skupiny Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a garanta správnosti návrhů.

Z tohoto vyjádření vyplývá, že všechny varianty návrhu vycházejí z obecných zásad heraldické a vexilologické tvorby a mohou být tedy předloženy Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky s žádostí o schválení a doporučení Předsedovi PS P ČR znak a vlajku obci udělit.

PhDr. Ivan Štarha ve svém vyjádření uvádí následující:

„Předložených 8 návrhů znaku a vlajky obce Hodonice odpovídá všem heraldickým a vexilologickým pravidlům. Předpokládám, že by předložené návrhy mohly být podvýborem pro heraldiku a vexilologii doporučený předsedkyni poslanecké sněmovny bez jakýchkoliv připomínek k udělení.

Návrhy vychází ze symboliky starých obecních pečetí a razítek, v nichž převažují symboly zemědělství, především vinařství – především vinný hrozen s listy.

Vhodné jsou i další navržené symboly, připomínající někdejší církevní vrchnost - křížovníky, jejichž znak je dosud nad vchodem do místního kostela sv. Jakuba.

Vzhledem k velmi často se opakujícím vinařským motivům v nově udělených obecních znacích bude snad vhodné zvolit poněkud složitější znak – buď se symbolem vrchnosti nebo se dvěma hrozny. O tom však musí rozhodnout obecní zastupitelstvo. Všechny návrhy jsou heraldicky i vexilologicky čisté a schválně.“

Osobní pohled autora považuje za nejvhodnější varianty 7 a 8, které počítají s kompozicí více odlišující znak obce Hodonice od stávajících znaků jiných obcí s vinařskou tematikou, nebo případně variantu 3, jež modifikuje dva vinné listy ve formě spojení s motivem kříže.

Záleží ovšem především na zástupcích obce, kterou z předložených variant zvolí. Podmínkou je pouze heraldická a vexilologická správnost, kterou - jak dokládá přiložené vyjádření - splňují všechny předložené varianty návrhu.

Obecné poznámky k zásadám heraldické tvorby:

V současné právní terminologii figuruje jako primární pojem „vlajka“. Ve vexilologické terminologii se pak hovoří o vlajce, nebo o praporu dle způsobu užití. V rámci tohoto textu užíváme právně závazný pojem „vlajka“.

Poměr stran (šířky a délky) listu vlajky je dle metodického pokynu Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky shodný s poměrem stran státní vlajky České republiky – tj. 2:3.

Pojmy „zlatá“ a „stříbrná“ (tinktura) u znaku nahrazují u vlajky pojmy „žlutá“ a „bílá“ (barva).

V heraldice se pravá a levá strana popisují z pohledu štítonoše. Z pohledu pozorovatele je tedy heraldicky pravá strana vlevo a heraldicky levá strana vpravo.

U heraldických tinktur – to znamená barev a kovů – se neudávají odstíny.

Při konkrétním zobrazení platí obecné pravidlo o vhodnosti tmavších a sytějších odstínů.

Odstíny ve výtvarném řešení návrhu symbolů obce proto nejsou zcela závazné a lze je upravovat.

Heraldika počítá s vysokou mírou stylizace zobrazených znakových figur. Figura by měla být jednoznačně rozpoznatelná, což ovšem neznamená, že má být zobrazena realisticky – může být například proporčně upravená tak, aby co nejlépe vyplňovala prostor znakového štítu, nebo mohou být její jednotlivé komponenty zobrazeny v upravených proporcích v závislosti na celkové kompozici znaku.

Primární je v heraldice blason neboli slovní popis a sekundární kresebná podoba neboli vizualizace blasonu, což znamená, že stejný znak může mít několik výtvarných podob (i současně užívaných).

dne 17.12.2012, Mgr. Jan Tejkal

Přílohy:

1. Výtvarná realizace variant návrhu znaku a vlajky obce Hodonice,
2. Kladné vyjádření člena expertní skupiny Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky,
3. Fotokopie relevantních archivních a knihovních materiálů.